

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ПСИХОАНАЛІЗУ»

Освітній рівень	другий (магістерський) рівень
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	221 «Стоматологія»
Освітня програма	Стоматологія

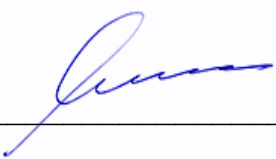
Автори: к.психол.н., доц. Луньов В.Є.

Затверджено на засіданні кафедри

загальної і медичної психології

Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри, професор

Матяш М.М.

Тема 1. Школи, методологія та основні поняття психоаналізу

(практичне заняття – 4 години)

Мета заняття: познайомити студентів з передумовами виникнення, історичним розвитком психоаналізу, основними науковими школами психоаналізу, неопсихоаналізу, сучасного клінічного психоаналізу та нейропсихоаналізу а також з основними поняттями психоаналізу

План заняття:

1. Зародження психоаналізу. Історія психоаналітичної думки.
2. Початок клінічної практики З.Фрейда та робота навколо проблеми істерії.
3. Вплив французької школи Жана Шарко. З.Фрейд та Йозеф Брейер – «народження» психоаналізу.
4. Основні школи та напрямки психоаналізу .
5. Основні поняття психоаналіза.
6. Механізми психологічних захистів та компенсаторні механізми (З.Фрейд, Г.Фрейд, А.Адлер).

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Основні етапи зародження та розвитку психоаналізу.
2. Основні школи та напрямки психоаналізу: класична школа, британська школа, Адлеріанство, Юнгіанство.
3. Основні поняття психоаналіза: витіснення; фіксація та регресія; лібідо; сублімація; Едипів комплекс; ідентифікація.
4. Несвідоме; топіка і динаміка психічних процесів; пізнання несвідомого.
5. Сновидіння, архаїка сновидінь.
6. Механізми психологічних захистів та компенсаторні механізми (З.Фрейд, Г.Фрейд, А.Адлер).

Практичні завдання:

Заповніть таблицю-словник, надавши коротке визначення основним поняттям в психоаналізі та зазначивши їх автора

Основні поняття психоаналізу	Визначення
витіснення фіксація та регресія лібідо сублімація Едипів комплекс ідентифікація проекція та інтроекція інтерналізація та екстерналізація	

нарцисизм супротив перенос та контр перенос несвідоме помилкові дії символізація та метафоризація сновидіння психологічний захист компенсаторні механізми	
---	--

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Історія психоаналітичної думки. З.Фройд та Йозеф Брейер – «народження» психоаналізу.
2. Вплив французької школи Жана Шарко.
3. Теорії об'єктних відносин (британська школа).
4. Юнгіанський напрямок психодинамічної парадигми.
5. Адлеріанський напрямок психодинамічної парадигми.
6. Основні ідею та положення Інтерперсонального психоаналізу (Г.С. Салліван, Клара Томпсон) Інтерсуб'єктивного підходу (Р. Столорю).
7. Український психоаналіз та психоаналіз в Україні.
8. Колективне несвідоме (Юнг) і «архаїчна спадщина» (Фройд).

Тема № 2. Психоаналітичне розуміння структури психіки. Психоаналітичні теорії розвитку людини. Теорія травми.

(практичне заняття – 4 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з психоаналітичним розумінням структури психіки та психоаналітичними теоріями розвитку людини. Розкрити поняття теорії травми.

План заняття:

1. Топографічна модель психічного апарату.
2. Особливості внутрішньої динаміки психіки та її врахування у діагностико-корекційному процесі (Т.С.Яценко).
3. Основні теорії розвитку в психоаналізі.
4. Теорія травми. Концепція витіснення травматичних переживань.
5. Посттравматичний стресовий розлад: моделі та діагностика.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

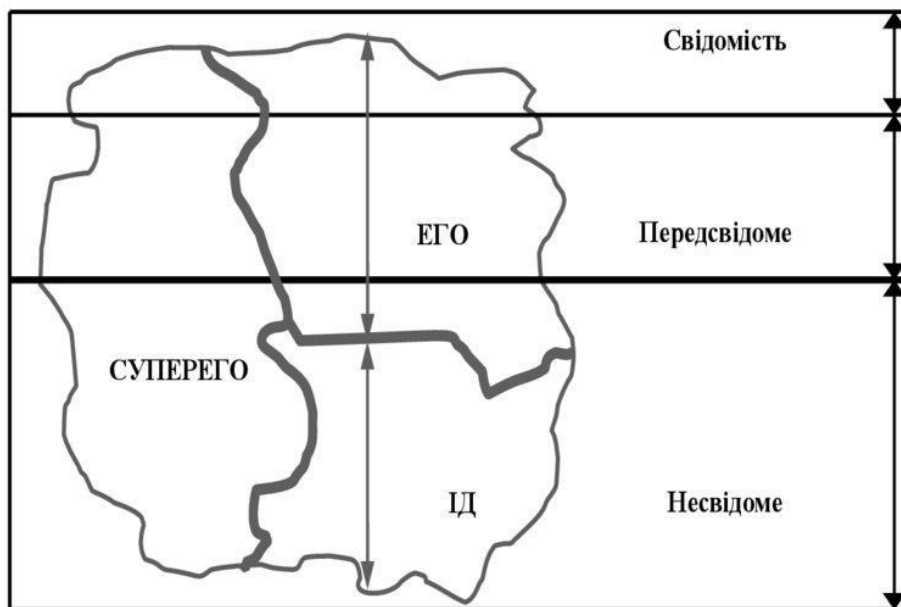
1. Особливості внутрішньої динаміки психіки за Т.С. Яценко.

2. Основні теорії розвитку в психоаналізі.
3. Концепція витіснення травматичних переживань.
4. Нав'язливе повернення і фіксація травми.
5. Психодинаміка травми
6. Соматизація психічної травми.
7. Специфіка реакцій на психічну травму в залежності від віку.
8. Копінг поведінка і захисні механізми особистості.
9. Формування віктимності: теорії та моделі.

Практичне завдання:

Використовуючи запропонований малюнок-схему, дайте характеристику компонентам топографічної моделі особистості за З. Фрейдом

Топографічна модель З. Фрейда.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Топографічна модель психічного апарату. Перша топіка: несвідоме, передсвідоме і свідомість, цензура.
2. Топографічна модель психічного апарату. Друга топіка: Я, Над-Я, Воно (структурна модель).
3. Основні теорії розвитку в психоаналізі: стадіальність розвитку за З.Фрейдом; лінії розвитку за Г.Фрейд.
4. Розвиток об'єктних відносин.

5. Концепція витіснення травматичних переживань.
6. Теорія травми народження О. Ранка.
7. Нав'язливе повернення і фіксація травми.
8. Власна робота горя
9. Посттравматичний стресовий розлад: моделі та діагностика.
10. Формування віктимності: теорії та моделі.

Тема № 3. Теорія та практика клінічного психоаналізу. Психодинамічна парадигма хвороби. Рівні структурної організації особистості

(практичне заняття – 6 годин)

Мета заняття: ознайомити студентів з теоріями та практикою клінічного психоаналізу, психодинамічною парадигмою хвороби та структурою розладів.

План заняття:

1. Клінічний психоаналіз.
2. Втеча у хворобу. Внутрішня картина хвороби.
3. Психоаналіз процесів соматизації (К.Смаджа). Психосоматичні розлади.
4. Рівні структурної організації особистості.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Клінічний психоаналіз.
2. Психоаналітичне розуміння невротичних симптомів.
3. Патогенний конфлікт.
4. Втеча у хворобу. Внутрішня картина хвороби.
5. Відкриття опору: види опорів, типові прояви опорів, виявлення і опрацювання опору.
6. Психоаналіз процесів соматизації (К.Смаджа).
7. Психосоматичні розлади.
8. ОПД-2 вісь I «Досвід захворювання та передумови лікування».
9. Невротичний, пограничний, психотичний рівні організації особистості.
10. ОПД-2 вісь IV «Структура».
11. Структура та структурні розлади.

Практичні завдання:

Заповніть таблицю – дайте визначення кожній групі психосоматичних розладів та наведіть приклади:

Конверсійні симптоми (істеричні розлади) -	Функціональні синдроми (органні неврози) -	Психосоматичні хвороби (Чиказька сімка) -
--	--	---

приклади	приклади	приклади
----------	----------	----------

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Специфіка клінічного психоаналізу.
2. Психоаналітичне розуміння невротичних симптомів. Патогенний конфлікт.
3. Втеча у хворобу. Опір. Вигода від хвороби.
4. ОПД-2 вісь I «Досвід захворювання та передумови лікування»: суб'єктивне страждання, концепція захворювання, особистісні ресурси, психологічна відкритість до терапевтичного процесу, психосоціальна підтримка, мотивація до змін.
5. Невротичний, пограничний, психотичний рівні організації особистості.
6. ОПД-2 вісь IV «Структура». Структура та структурні розлади. Інтеграція.
7. Механізми утворення невротичних симптомів (витіснення, конверсія, розщеплювання, дисоціація, зсув афекту, реактивне утворення тощо).
8. Станіслав Гроф. Архітектоніка психоемоційних та психосоматичних розладів.
9. Уявлення про інстинкт смерті і його роль в психосексуальному розвитку.

Тема № 4. Моделі психоаналітичного інтерв'ю. Психодіагностика в клінічному психоаналізі

(практичне заняття – 6 годин)

Мета заняття: ознайомити студентів з основними моделями психоаналітичного інтерв'ю та їх специфікою, а також розкрити особливості психодіагностики в клінічному психоаналізі.

План заняття:

1. Моделі психоаналітичного інтерв'ю.
2. Класична техніка психоаналітичного інтерв'ю.
3. Структурне інтерв'ю за Кернбергом.
4. Психодіагностика в клінічному психоаналізі.
5. Діагностика за Н.Мак-Вільямс.
6. Діагнози Крепеліна: неврози і психози.
7. Діагностичні категорії Его-психології.
8. Діагноз з точки зору об'єктних відносин.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Основні моделі психоаналітичного інтерв'ю.
2. Вільні асоціації.
3. Принцип нейтральності.
4. Вільнорозподілена увага.
5. Атмосфера емоційної безпеки. Терапевтичний сеттінг.

6. Інтерпретації. Проробка. Абстиненція.
7. Структурне інтерв'ю за Кернбергом. Теорія психодинамічного інтерв'ю.
8. Діагностика за Н.Мак-Вільямс.
9. Діагнози Крепеліна: неврози і психози.
10. Погранична психопатологія.

Практичні завдання:

1. Заповніть таблицю:

Фази інтерв'ю в ОПД-2:	Характеристика	Основні особливості
1. Початкова, 2. Ідентифікація епізодів взаємовідносин, 3. Самосприйняття, досвід себе, 4. Досвід переживання об'єктів, 5. Мотивація до психотерапії, передумови лікування, схильність до інсайтів, 6. Психічні та психосоматичні розлади.		

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Моделі психоаналітичного інтерв'ю. Психодіагностика в клінічному психоаналізі.
2. Теорія психодинамічного інтерв'ю.
3. Діагностичні рівні та технічні стратегії інтерв'ю в ОПД-2.
4. Операціоналізований психодинамічний діагноз: передумови, принципи.
5. Діагностика за Н.Мак-Вільямс. Історичний контекст: діагностика рівня патології характеру.
6. Діагностичні категорії Его-психології: симптоматичний невроз, невротичний характер, психоз.
7. Діагноз з точки зору об'єктних відносин: погранична психопатологія. Специфічні вимірювання спектра "невротик - пограничний - психотик".
8. Станіслав Гроф. Картографія людської психіки.

Тема № 5. Психоаналітичні техніки. Вибір фокусу та планування лікування. Стандарти якості психоаналітичних психотерапій.

(практичне заняття – 6 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з психоаналітичними техніками та стандартами якості психоаналітичних психотерапій.

План заняття:

1. Психоаналітичні техніки.
2. Основні процедури аналізу.
3. Аналіз-орієнтована психотерапія.
4. Суппорт-орієнтована психотерапія.
5. Інсайт-орієнтована психотерапія.
6. Опір пацієнта.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Основні процедури аналізу: Конфронтація. Прояснення (Кларифікація). Інтерпретація. Ретельна проробка.
2. Аналіз-орієнтована психотерапія.
3. Суппорт-орієнтована психотерапія.
4. Інсайт-орієнтована психотерапія.
5. Компоненти класичної психоаналітичної техніки.
6. Мовчазний опір. Розпізнавання опору.
7. Неаналітичні терапевтичні процедури і процеси.
8. Стандарти якості психоаналітичних психотерапій.

Практичні завдання:

Спираючись на отримані знання з дисципліни «Основи психоаналізу» написати есе на тему «Психоаналіз в роботі лікаря – можливості та перспективи».

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Аналіз-орієнтована психотерапія. Суппорт-орієнтована психотерапія. Інсайт-орієнтована психотерапія.
2. Клінічні прояви опору. Пацієнт «не відчуває себе здатним розповідати».
3. Афекти, що є ознакою опору. Поза пацієнта. Фіксація в час. Дрібниці або зовнішні події.
4. Уникнення тем. Ригідність. Мова уникнення.
5. Мовчазний опір. Розпізнавання опору. Конфронтація: демонстрація опору.

6. Компоненти класичної психоаналітичної техніки: продукування матеріалу; вільна асоціація; реакції перенесення; опор; аналізування матеріалу пацієнта. Неаналітичні терапевтичні процедури і процеси.
7. Стандарти світових та європейських федерацій психоаналітичних терапій.
8. Психоаналіз культури.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Білявська О.Д., Мединська Ю. Я. Операціоналізована психодинамічна діагностика на базі онлайн платформи. Методичні матеріали. – Київ. PSYBOOK. 2020. 246 с.
4. Гроф С. Психологія майбутнього: уроки з сучасних досліджень свідомості. Львів: Афіша, 2015. – 328 с.
5. Багрій Я. Психоаналіз: навч. посіб. / Я. Т. Багрій. — К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2016. — 138 с. — Бібліогр. : с. 135–137.
6. Яценко Т. С. Внутрішня динаміка психіки та її врахування в глибинній корекції [Електронний ресурс] / Т. С. Яценко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки. - 2012. - Вип. 37. С. 6-10. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2012_37_4
7. Яценко Т. Особливості внутрішньої динаміки психіки та її врахування у діагностико-корекційному процесі / Т. Яценко // Психологія особистості. - 2011. - № 1. - С. 78-85. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/По_2011_1_12
8. Яценко Т. С. Взаємозв'язки свідомого і несвідомого в контексті проблеми психологічних захистів / Т. С. Яценко // Психолінгвістика. - 2012. - Вип. 10. - С. 150-159. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2012_10_21
9. Яценко Т. С. Структурно-функціональний аналіз семантики комунікативів в глибинно-корекційному процесі [Електронний ресурс] / Т. С. Яценко, О. В. Педченко, О. В. Овчаренко // Психолінгвістика. - 2012. - Вип. 10. - С. 159-169. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2012_10_22
10. Яценко Т. Цілісність психічного у взаємозв'язках свідомого з несвідомим [Електронний ресурс] / Т. Яценко // Естетика і етика педагогічної дії. - 2012. - Вип. 3. - С. 56-68. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eepd_2012_3_7

Додаткова:

1. Лазуренко О.О. Емоційна компетентність лікаря: теоретичні підходи дослідження, проблема формування. – К., 2018.
2. Mayer, J.D., Salovey, P., Caruso, D.& Sitarenios, G; Emotional intelligence as standard intelligence//Emotion, 2001. – V 1. – 232-242 p.